

بررسی نسبت های مالی تعهدی نقدی

محمد باقر گلشن^{۱*}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۱۰/۰۱

چکیده

این تحقیق به بررسی بار اطلاعاتی نسبت های مالی تهیه شده بر مبنای جریانهای نقدی می پردازد. اگر چه هر یک از در روش محتوای اطلاعاتی خاص را ارائه می کند و جایگزینی یک دیگر نمی توانند باشند، لیکن ارائه آنان در کنار یکدیگر تصویری روشن تر از وضعیت عملیاتی و نقد ینگی یک بنگاه اقتصادی را به معرض نمایش می گذارد در این تحقیق ارتباط و همبستگی میان نسبت های نقدی و نسبتهای سنتی (تعهدی) مورد آزمون قرار می گیرند تا مشخص شود که ای نشانه هایی از وجود بار افزاینده اطلاعاتی در ارقام مورد مطالعه دیده می شود یا خیر. نتایج تحقیق بیانگر آن است که بین نسبت های نقدی و تعهدی همبستگی معنی داری وجود دارد و ارائه آنها در کنار یکدیگر تصویری جامع تر از موقعیت یک سازمان ارائه می نماید.

واژگان کلیدی

نسبت های مالی، نقدی، تعهدی، شهرداری

۱. مسئول امور مالی، شهرداری فدामी.

مقدمه

صورت‌های مالی ابزار اصلی انتقال اطلاعات حسابداری به افراد خارج از سازمان می باشد. اقلام ترازنامه و صورت سود و زیان بر مبنای تعهدی اندازه گیری می شود این اقلام اندازه گیری های مفیدی از کار موسسه اطلاعات مناسبی برای پیش بینی فعالیت اتی موسسه و پرداخت سودهای فراهم می کند.

تردید وجود دارد برای استفاده روشهای حسابداری سنتی برای گزارش گری فعالیت های اقتصادی پیچیده امروز که کفایت لازم را داشته باشد. نسبتهای مالی یکی از ابزارهای ارزیابی شرکتها توسط سرمایه گذاران و همچنین ابزاری برای مدیریت واحد تجاری برای ارزیابی مدیریت واحد تجاری است. این نسبتها بر اساس ارقام مندرج در صورت‌های مالی سنتی که بر اساس روش حسابداری تعهدی تهیه شده اند محاسبه و استخراج می شوند.

صورت‌های مالی سنتی اطلاعاتی در مورد جریانهای نقدی منعکس نمی نماید و این یکی از ضعفهای عمده صورت‌های مالی سنتی است. حسابداری تعهدی اصولاً پوششی بر جریانهای نقدی واحد تجاری می کشد در چنین شرایطی فرض بر این است که فقدان اطلاعات لازم در خصوص گردش وجه نقد می تواند سبب گمراهی تصمیم گیرندگان شود بسیاری از شرکتها که دارای سودهای هنگفت می باشد. بازهم با چنین شرایطی در پرداخت بدهی خود با مشکل روبه رو هستند.

در این تحقیق می خواهیم مشخص کنیم که آیا به کارگیری نسبتهای مالی موجود در سه صورت مالی جریان های نقدی به طور هم زمان جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی مفید تر از به کارگیری جداگانه این نسبتها می باشد. به بیان دیگر آیا افزودن نسبتها استخراج شده از صورت‌های جریانهای نقدی به نسبتهای مالی سنتی (ترزنامه سود و زیان) باعث افزایش و بهبود تاثیر اطلاعاتی این نسبتها می شود یا خیر؟

اهمیت موضوع

یکی از پیامدهای سیر تکامل حسابداری استفاده از نسبتهای مالی جهت تجزیه تحلیل صورت های مالی است. یکی از تحولات حسابداری که در سال های اخیر مورد توجه قرار گرفته لزوم تهیه ((تهیه صورت‌های جریان وجه نقد)) به عنوان یکی از صورت‌های مالی اساسی توسط واحدهای تجاری است. استفاده از نسبتهای نقدی می تواند در ارزیابی نقدینگی و توان پرداخت دیون واحد تجاری نقش زیادی داشته باشد.

توانایی پیش بینی ورشکستگی واحد تجاری هم از دیدگاه سرمایه گذاری خصوصی و هم اجتماعی از آنجا که نشانه اشکاری از تخصیص نادرست منابع است حائز اهمیت می باشد.

یکی هشدار اولیه از احتمال ورشکستگی، مدیریت و سرمایه گذاران را قادر می سازد تا دست به اقدام پیشگیرانه بزنند.

در ایران نیز با توجه به اینکه هیات تدوین استانداردهای حسابداری در چارچوب نظری خود پیشنهاد نموده است که به همراه صورتهای مالی سنتی (ترزنامه و صورت سود و زیان) صورت جریان نقدی جایگزین صورت تغییرات در وضعیت مالی گردد لازم است تحقیقاتی در زمینه محتوای اطلاعاتی نسبت های مبتنی بر جریانهای نقدی صورت می گیرد.

مفاهیم اساسی

حسابداری یک سیستم پردازش اطلاعات است که دادهای مالی را به اطلاعات مالی تبدیل می کند گزارشهای مالی که نتیجه فرایند حسابداری است به عنوان محصول نهایی این سیستم در اختیار استفاده کنندگان برون سازمان تهیه می شود و استفاده کنندگان به فراخور نیاز و میزان آگاهی که از صورتهای مالی دارند از آن استفاده می نمایند.

اهداف صورتهای مالی

صورتهای مالی علاوه بر اینکه مورد استفاده مدیران واحدهای تجاری قرار می گیرد اطلاعات مناسب و لازم را برای گروههای مختلف استفاده کنندگان ارائه می نماید.

اهداف تهیه و ارائه صورتهای مال به طور خلاصه بشرح زیر می باشد.

- الف- ارائه اطلاعات برای سرمایه گذاران فعلی و آتی
- ب- ارائه اطلاعات قابل فهم برای کسانی که درک قابل قبولی در امور اقتصادی و تجاری دارند
- ج- ارائه اطلاعات در مورد منابع اقتصادی واحدهای تجاری و ادعاهای مربوط به آن.
- د- ارائه اطلاعات در مورد نتایج عملیات در طی یک دوره مالی
- ه- ارائه اطلاعات به منظور برآورد مبلغ زمان بندی و احتمال خطر دریافت سود سهام بهره و همچنین پیش بینی مبالغ حاصل از فروش سرمایه گذاری.
- ترازنامه سود و زیان و صورت جریانهای نقدی اجزاء صورت های مالی اساسی هستند که به عنوان افزاینده نهایی سیستم های حسابداری مالی دستیابی به اهداف فوق را محقق می سازد.

الف- ترزنامه

یکی از اهداف سیستم اطلاعاتی حسابداری و گزارش های مالی، ارائه اطلاعات در مورد منابع اقتصادی تعهدات قتصادی و علایق سهامداران نسبت به منابع واحدهای تجاری در یک تاریخ معین داریتهای، بدیهای و حقوق صاحبان سرمایه در پایان هر دوره مالی ارائه می نمایند.

ب- صورت سود و زیان

صورت سود و زیان صورتی است که درامدهای و هزینه‌ها را در یک دوره مالی تلخیص می‌نماید و ابزاری است که قدرت سود دهی شرکت را در طول یک دوره زمانی مشخص بیان می‌کند.

ج- صورت های جریان نقدی

سومین جزء مهم صورتهای مالی اساسی، صورت جریان های نقدی می باشد. این صورت چگونگی تاثیر فعالیتهای مختلف شرکت از نظر عملیاتی، سرمایه گذاری و تامین مالی بایستی در کنار استفاده از روش تجزیه و تحلیل نسبتهای مبتنی بر ترزنامه و صورت سود و زیان به نسبتهای صورت جریانهای نقدی نیز توجه کنند. به نظر می رسد از ترکیب روش تجزیه و تحلیل نسبتهای مالی سنتی (ترزنامه سود و زیان) و تجزیه و تحلیل نسبتهای صورت جریانهای نقدی مجموعه از نتایج بدست می آید که استفاده کنندگان می توانند با توجه به آن وضعیت مالی شرکت را بهتر مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار دهند.

تاریخچه پیدایش صورت جریانهای نقدی

طی سالهای متمادی ترانزنامه سود و زیان به همراه یادداشتهای و جداول مکمل صورتهای مالی را تشکیل می داد شناخت این واقعیت که با تهیه و ارائه صورتهای مالی فوق دلایل کلیه موارد تغییر در وضعیت مالی افشاء نمی گردد، نهادهای حرفهای حسابداری را در کشورهای مختلف به فکر چاره جوئی انداخت.

نخستین بار در سال ۱۹۰۵ در آمریکا پروفیسر ((ویلیام مورس کل)) در کتاب خود ((صورت از کجا آمده و به کجا رفته)) را بیان نمود و مزایا و فواید آن را مورد بحث قرار داد. بعد ها این صورت تکامل پیدا کرد و به صورت وجوه تغییر نام پیدا کرد.

در سال ۱۹۶۱ انجمن تحقیق شماره ۲ خود را تحت عنوان ((صورت تجزیه و تحلیل گردش وجوه)) انتشار داد. در سال ۱۹۶۳ ((هیئت اصول حسابداری)) بیانیه شماره ۳ خود را تحت عنوان صورت منابع و مصارف انتشار داد. در سال ۱۹۷۱ بیانیه شماره ۱۹ را تحت عنوان گردش وجوه را در گزارشهای مالی سالیانه الزامی کرده و استفاده از نام ((صورت تغییرات در وضعیت مالی)) را به جای صورت منابع و مصارف وجوه، توصیه نمود و پس از انتشار بیانیه شماره ۱۹ کمیته بررسی اصول حسابداری چندین سال واحدهای تجاری اقدام به تهیه صورت تغییرات در وضعیت مالی نمودند. این صورت بیانگر منابع مالی (سرمایه در گردش وجه نقد) تامین شده و مصرف شده در طی یک دوره مالی بود.

در سال ۱۹۸۷ ((کمیته تدوین استانداردهای حسابداری مالی)) بیانیه شماره ۹۵ خود را تحت عنوان ((صورت گردش وجه نقد)) ۹ انتشار داد و شرکتهای را ملزم کرد که در پایان هر دوره مالی به همراه ترزنامه صورت سود و زیان، صورت گردش وجه نقد را نیز ارائه نمایند.

اهداف و اهمیت تهیه صورت جریانهای نقدی:

در بیانیه شماره ۹۵ خود در سال ۱۹۸۷ هدف اصلی از تهیه گردش وجوه را فراهم کردن اطلاعات مربوط به دریافتهای پرداختهای نقدی موسسات در یک دوره مالی توصیف می کند. با استفاده از اطلاعات مندرج در این صورت می توان به اهداف زیر دست یافت.

الف) ارزیابی توانایی شرکت در ایجاد جریانهای نقدی آتی

ب) ارزیابی توانایی شرکت در ایجاد و عمل به تعهدات و پرداخت سود نقدی سهام

ج) توجیه دلایل اختلاف بین سود و دریافتهای پرداختهای نقدی

د) بررسی تاثیر سرمایه گذاریهای نقدی و غیر نقدی و مبادلات تامین مالی بر وضعیت مالی شرکت.

ه) ارائه اطلاعات به سرمایه گذاران فعلی و بالقوه و اعتبار دهندگان و دیگر استفاده کنندگان به منظور ارزیابی مبالغ زمان بندی وعدم اطمینان دریافتهای نقدی سود سهام، فروش بازخرید یا سررسید اوراق بهادار.

مفاهیم و تعریف وجوه نقد

در طی سالهای متمادی، تعاریف از وجه نقد ارائه شده است که مورد بررسی قرار می گیرد.

الف- دارئیهای پولی کوتاه مدت: منابعی هستند که به راحتی قابل تبدیل به وجوه نقد می باشد.

ب- خالص دارئیهای پولی: که از طریق کسر نمودن بدیهای جاری پولی از دارئیهای جاری پولی به دست می آید.

ج- مفهوم سرمایه در گردش: از کسر بدیههای جاری از دارئیهای جاری بدست می آید در این مفهوم علاوه بر دارئیهای و بدیههای جاری پولی، دارایهای و بدیههای جاری غیر پولی، نیز مد نظر قرار گرفته است.

د- مفهوم تمامی منابع مالی وجوه: این مفهوم تاثیر فعالیتهای مهم تامین مالی، واحد تجاری را بیان می کند.

ه- مفهوم نقد: این تعریف شامل وجه نقد در دسترس و شبه پول می باشد؛ که این تعریف در بیانیه شماره ۹۵- نیز آمده است.

مزایای صورت جریانهای نقدی

مهمترین مزایای صوت جریانهای نقدی عبارتند از:

- ۱- از آنجا ئیکه اندازه گیری وجه نقد از ارزیابیهای ذهنی به دور است، در نتیجه نسبت به سود از عینت بیشتری برخوردار است.
- ۲- مشکل مربوط به تشخیص زمان تحقق در آمد و تحمل هزینه در حسابداری جریانهای نقدی بوجود نمی آیند بنابراین اگر چه پیش بینی سود و پیش بینی سود نقد هر در دارای ریسک عدم اطمینان هستند اما وجه نقد از عینت بیشتری برخوردار می باشد.
- ۳- وجه نقد لازمه ارتقاء و رشد واحد تجاری می باشد و توانائی پرداخت دیون واحد تجاری را نشان می دهد.

ماهیت صورت جریانهای نقدی

صورت جریانهای نقدی منبع تهیه اطلاعات در ارتباط با تغییرات وجه نقد در طی یک دوره به صورت نقد و معادل وجه نقد می باشد که می تواند برای ارزیابی نقدینگی شرکت، قابلیت انعطاف پذیری مالی و توانائیهای عملیاتی و ریسک شرکت مفید واقع نشود. معادل وجه نقد عبارت است از سرمایه گذاری های کوتاه مدت یعنی سرمایه گذاریهای با نقدینگی بالا که دارای ویژگیهای زیر باشد.

الف) به سرعت و سهولت به مبالغی مشخص از وجه نقد قابل تبدیل باشد.

ب) تاریخ تبدیل آن به وجه نقد، آنقدر نزدیک باشد که احتمال تغییر در لرزش آن بعید به نظر برسد

اطلاعات موجود در صورت جریانهای نقدی شامل موارد زیر می باشد:

الف) خالص جریان نقد حاصل از فعالیتهای عملیاتی

ب) خالص جریانهای نقد حاصل از فعالیتهای سرمایه گذاری

ج) خالص جریان نقد حاصل از فعالیتهای تامین مالی

د) خالص افزایش یا کاهش دوره وجه نقد

ه) تفاوت مانده اول و پایان دوره وجه نقد

و) صورت مکمل از فعالیتهای غیر نقدی سرمایه گذاری و تامین مالی

فعالتهای عملیاتی

اولین بخش صورت جریانهای نقد را در گردش مرتبط با عملیات واحد تجاری تشکیل می دهد؛ که شامل جریانهای ورودی وجه نقد ناشی از فروش محصولات یا ارائه خدمات را از محل مبالغ وصولی از مشتریان و جریانهای خروجی وجه نقد ناشی از وجوه پرداختی به فروشندگان مواد و ارائه دهندگان خدمات مورد نیاز

وجوه پرداختی به کارکنان بابت حقوق و دستمزد وجوه پرداختی بابت هزینه های استقراض، پرداخت به دولت بابت مالیات و عوارض و سایر پرداختهای نقدی بابت هزینه است.

فعالیت های تامین مالی

این فعالیت های اساسا بر رویدادها و مبادلات مربوط تامین مالی شامل انواع استقراض و افزایش و کاهش حقوق صاحبان سهام است و در برگیرنده جریان ورود و خروج وجه نقد ناشی از این رویدادها و مبادلات می باشد.

تجزیه تحلیل و صورتهای مالی:

یکی از اهداف حسابداری تفسیر اطلاعات مالی به منظور تصمیم گیری اشخاص و مراجع مختلف از جمله سرمایه گذاران و بانکها، بستانکاران و سایر علاقمندان است ضرورت تفسیر صورتهای مالی به نحوی که نیاز استفاده کنندگان مختلف از صورت های مالی را برطرف نماید منجر به پیدایش و توسعه روشهای وفنونی شد که روابط بین ارقام مندرج در صورتهای مالی نامیده می شود.

لی پولد معتقد است که استفاده کنندگان صورتهای مالی جهت دستیابی به اهداف زیر اقدام به

تجزیه و تحلیل صورتهای مالی نامیده می شود.

الف) صاحبان، اوراق بهادر جهت ارزیابی ریسک و بازده اوراق بهادار به پیش بینی قدرت مالی و بر آورد سودهای آینده علاقمند هستند.

ب) بستانکاران به شناسائی خطرات ذاتی موجود در بدهیها و پیش بینی جریان وجوه آینده اقدام می کند.

ج) صاحبان سرمایه جهت تصمیم گیری در مورد نگهداری فروش و یا خرید سهام شرکت به تجزیه و تحلیل صورتهای مالی متوسل می شوند.

ابزارهای اصلی تجزیه و تحلیل صورتهای مالی:

عمده ترین روشهای تجزیه و تحلیل صورتهای مالی به شرح زیر طبقه بندی می شوند:

الف) مقایسه و اندازه گیری های مربوط به اطلاعات مالی برای دو دوره جاری (تجزیه و تحلیل افقی یا بیرونی)

ب) مقایسه و اندازه گیریهای مربوط به دادهای مالی دوره جاری (تجزیه و تحلیل عمودی یا درونی)

ج) بررسی با اهداف خاص

د) خطر سنجی

ت) تجزیه و تحلیل سرمایه در گردش

نسبتهای مالی

نسبتهای مالی متداولترین ابزار تجزیه و تحلیل صورتهای می باشد که مورد استفاده تحلیل گران مالی جهت ارزیابی نقاط قوت و ضعف شرکتها قرار می گیرد.

جهت به کارگیری نسبتهای مالی می توان مقایس های زیر را انجام داد:

۱. مقایسه نسبتهای مالی دوره جاری با نسبتهای دوره قبل دروند

۲. مقایسه نسبتهای مالی دوره جاری و دورههای قبل بانسبتهای متوسط صنعت

۳. مقایسه نسبتهای مالی موجود در صورتهای مالی یک شرکت با یکدیگر (تجزیه تحلیل درونی)

۴. مقایسه نسبتهای مالی دوره جاری با نسبت های بودجه ای

از آنجائیکه که هدف این تحقیق مقایسه محتوای اطلاعاتی نسبتهای مالی صورت جریانهای نقدی می باشد نسبتهای مالی موجود در صورتهای مالی اساسی تحت این دو طبقه مورد بررسی قرار می گیرد.

سوابق موضوع تحقیق

سوابق موضوع در خارج از کشور

توضیحاتی در مورد جریانهای نقدی والگوی طبقه بندی نسبتهای مالی:

گامبولادوارد کینز در تحقیقات خود در سال ۱۹۸۳، تاثیر اندازه گیریهای جریانهای نقدی را بر الگوهای طبقه بندی نسبتهای مالی مورد بررسی قرار دادند محققان قبلی که جریانهای نقدی را به عنوان سود خالص به علاوه استهلاک تعریف می کردند دریافتند که یک رابطه قوی بین نسبتهای جریانهای نقدی ونسبتهای بازده وجود داردولی در این تحقیق جهت محاسبه جریانهای نقدی، از سود خالص کلیه اقلام تعهدی و مخارج انتقال به دوره های آتی کسر می گردد از طرفی به دلیل روبه رو شدن استفاده کنندگان با یک مجموعه از نسبتهای مالی گمراه کننده گرایش به تعداد محدودتری از نسبت ها را دارند تا بتوانند بهتر آنها را مورد بررسی قرار دهند بنابراین محققین آنها را درگروههای مختلف طبقه بندی و از هر گروه یک نسبت را انتخاب نمودند به این امید که یک مجموعه خلاصه شد از این نسبتها بتواند به اندازه کافی خصوصیات شرکتهای مورد بررسی را نشان دهد بعد از انتخاب نسبتهای مناسب و تعدیل سود همبستگی سود تعدیل شده با بازده موردآزمون قرارگرفت و بکارگیری نسبتهای جریانهای نقدی وجه تمایزی وجود دارد

ارتباط وجه نقد حاصل از عملیات واقلام تعهدی با بازده سهام:

در این تحقیق رییون به بررسی رابطه بین جریان های نقدی حاصل از عملیات واقلام تعهدی با بازده سهام سهام پرداخته و از اطلاعات سالهای ۱۹۶۲ تا ۱۹۸۲ و از روش گرسیون استفاده کرده است.

نتایج تحقیق حاکی از آن است که هم بین جریانهای نقدی حاصل از عملیات و هم اقلام نقدی با بازده غیر عادی رابطه وجود دارد. نتایج تحقیق را نمی توان به سایر مفاهیم جریانهای نقدی تعمیم داد. علاوه بر این در این تحقیق نمونه های تحقیق از میان شرکتهای بزرگ انتخاب شد؛ بنابراین نمی توان نتایج تحقیق را به موسسات کوچکتر تعمیم داد از نتایج گزارش شده

در این تحقیق مشخص می شود که جریانهای نقدی حاصل از عملیات، تعهدی انباشته و اقلام جاری تعهدی جهت ارزیابی سهام موسسات اطلاعات مربوط محسوب میشود.

شواهدی در مورد ارتباط بین سود و اندازه گیری های مختلف جریانهای نقد:

در این تحقیق محققین سه تعریف ذیل را جهت اندازه گیریهای جریانهای نقدی ارائه کردند:

- ۱- اندازه گیری سنتی جریانهای نقدی که عبارت است از سود خالص بعلاوه استهلاک
- ۲- وجه نقد حاصل از عملیات که از تفاوت تغییرات دارئیهای جاری غیر نقدی نسبت به بدهیهای جاری بدست می آید.

۳- جریانهای نقدی به عنوان تغییرات در وجه نقد اول در دوره نسبت به پایان دوره مالی تعریف شده است

بوئن و همکارانش در این تحقیق به بررسی فرضیه های زیر پرداخته اند

- ۱- آیا بین اندازه گیری سنتی جریانهای نقدی (سود خالص + استهلاک) و سایر اندازه گیریهای جریانهای نقدی همبستگی وجود دارد

۲- آیا بین سود حسابداری و تعهدی و جریانهای نقدی همبستگی وجود دارد

- ۳- از میان سود حسابداری و تعهدی و جریانهای نقدی همبستگی وجود دارد کدامیک توانایی بیشتری از پیش بینی جریانهای نقدی آتی دارد.

نتایج تحقیق بیان می کند که اندازه گیری سنتی جریانها نقدی (سود خالص + استهلاک) همبستگی شدید تری با سود حسابداری تعهدی دارد. در حالیکه همبستگی سایر اندازه گیریهای جریانهای نقدی با سود حسابداری ضعیف می باشد معنی آن این است که جریانهای نقدی سنتی محتوای اطلاعات مربوط به جریانهای نقدی سنتی در کنار صورتهای مالی اطلاعات بیشتری منعکس نمی کند از طرفی دیگر، عدم وجود همبستگی بین سایر اندازه گیریهای جریانهای نقدی با سود حسابداری به معنی آن است که دارای ارزش اطلاعاتی اضافی هستند

محتوای اطلاعاتی فزاینده اقلام تعهدی در مقابل جریانهای نقدی

در این تحقیق بوئن و همکارانش اقدام به بررسی در مورد وجود ارتباط بین اقلام تعهدی (سود و سرمایه در گردش حاصل از عملیات) و اندازه گیریهای جریانهای نقدی در یک مدل توضیحی قیمتهای سهام نمودند آنها

ابتدا اقدام به تحقیق در مورد وجود رابطه بین بازده غیر عادی سهام و جریانهای نقدی غیر عادی نمودند در این تحقیق همچنین ارتباط بین بازده سهام و سود غیر عادی مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج تحقیق نشان می دهد که:

- ۱- اطلاعات مربوط به جریانهای نقدی به اطلاعات موجود در سود و سرمایه در گردش حاصل از عملیات (مجموعاً) دارای محتوای اطلاعاتی اضافی است
- ۲- اطلاعات مربوط به جریانهای نقدی نسبت به اطلاعات موجود در سود و سرمایه دارای محتوای اطلاعاتی اضافی است.
- ۳- اطلاعات مربوط به ارقام تعهدی سود و سرمایه در گردش حاصل از عملیات دارای محتوای اطلاعاتی اضافی نسبت به سود می باشد را تایید نمی نماید.

محتوای اطلاعاتی نسبت به صورت تغییرات در وضعیت مالی:

بارلو و همکارانش در سال ۱۹۹۰ به منظور بررسی محتوای اطلاعاتی نسبت به مبتنی بر سرمایه گردش حاصل از عملیات اقدام به تحقیق نمودند هدف آنها شناسایی این موضوع بود که آیا نسبتهای مبتنی بر دادهای صورت تغییرات در وضعیت مالی دارای محتوای اطلاعاتی اضافی در مقایسه با نسبتهای ترازنامه و صورت حساب سود و زیان می باشد؟

نتایج تحقیق نشان داد که نسبتهای صورت تغییرات در وضعیت مالی اطلاعات مفیدی را ر اختیار کاربران قرار می دهد. همچنین نسبتهای مبتنی بر تغییرات در صورت وضعیت مالی دارای محتوای اطلاعاتی اضافی است و نسبتهای نقدی همبستگی بیشتری با بازده سهام دارد.

جریانهای نقدی مبنای دیگر در تجزیه تحلیل نسبتهای مالی:

در سال ۱۹۹۳ منیر دیو یدای مایک در تحقیقی با استفاده از اطلاعات مالی ۹۹ شرکت اقدام به تهیه نسبتهای صورت جریانهای نقدی شرکت ها در سه سال متوالی کردند شرکتهای نمونه در سه صنعت غذایی، شیمیایی و الکترونیک فعالیت داشتند.

محققین ضمن اشاره به اینکه یکی از موارد استفاده از نسبتهای صورت جریانهای نقدی ارزیابی عملکرد واحد تجاری است. نسبتهای صورت جریانهای نقدی را به دو دسته نسبتهای کافیت و کارائی تقسیم کردند.

نسبتهای کفایت: نسبت های کفایت جریانهای نقدی بیانگر میزان وجه نقد ناشی از فعالیتهای عملیاتی یک شرکت است که برای پرداخت بدهیهای بلند مدت خریداریها و پرداخت سود به صاحبان سهام مورد استفاده قرار می گیرد.

نسبتهای کارآئی:

نسبتهای کارآئی چگونگی تحصیل جریانهای نقدی توسط واحد تجاری را نسبت به سایر سالها و دیگر واحدهای تجاری مقایسه می کند.

محققین در این اقدام به محاسبه ۹ نسبت مبتنی بر صورت جریانهای نقدی کردند این نسبتها اطلاعات اضافی بر نسبتهای مالی سنتی در مورد ارتباط بین جریانهای نقدی ناشی از فعالیتهای عملیاتی و سایر متغیرهای عملیاتی و سایر متغیرهای عملیاتی را فراهم می کنند سپس میانگین نسبتهای مذکور محاسبه شده و انحراف هر نسبت را از میانگین مورد بررسی قرار دادند.

در بین نسبتهای محاسبه شده فقط نسبت جریانهای نقدی به فروش تفاوتهای عمده ای را در بین منابع برای هر سه سال نشان میدهد. تفاوت دیگر در بین نسبتها، مربوط به شاخص عملیات و نسبت بازده جریانهای نقدی به دارئیهای در سال سوم می باشد. نتایج تحقیق نشان داده است که می توان برای کلیه صنایع میانگین های را به دست آورد تا از این طریق بتوان وضعیت نقدینگی واحدهای تجاری را در صنایع مختلف از نظر کفایت و کارایی مورد تجزیه و تحلیل و مقایسه قرار داد.

محتوای اطلاعاتی افزایشده سود، سرمایه در گردش حاصل از مالیات و صورت جریانهای نقدی

عاشق علی در مقدمه گزارش تحقیق خود پیرامون محتوای افزایشده اطلاعاتی اقلام تعهدی و نقدی به این نکته اشاره دارد که تحقیقات قبلی مانند ریون ۱۹۸۶، دیلی همکارانش ۱۹۸۷ و یلسون ۱۹۸۷-۱۹۸۶ بر نارو و همکاران اش ۱۹۸۹ و لیرانت و زاروین ۱۹۹۰؛ محتوای اطلاعاتی سود برای قیمت سهام را بطور مستقل نشان دادند اما شواهد محکمی در زمینه محتوای افزایشده اطلاعاتی سرمایه در گردش حاصل از عملیات ارائه نکردند. به نظر محقق مطالعات قبلی صرفاً بر روابط خطی بین بازده غیر عادی و اطلاعات حسابداری بسنده کرده اند، اما او در مقاله اش با استفاده از روابط معادلات غیر خطی، ارتباط بین بازده و هریک از سه متغیر اصلی (سود، سرمایه در گردش و جریانهای نقدی) را بررسی کرده است. البته او اشاره می کند که فریمن و ستد در سال ۱۹۹۲ روابط غیرخطی بین بازده غیر عادی و سود غیر منتظره را بکار برده اند و درباره این موضوع بحث کرده اند با افزایش قدر مطلق سود غیر منتظره، تداوم و پایداری سود کاهش می یابد و این امر در مورد قیمت حاشیه ای و پاسخ آن به سود غیر منتظره هم مصداق دارد.

به نظر عاشق علی در تحقیقات قبلی مدل زیر مورد بررسی قرار گرفته است:

$$RET_{it} = a_{ot} + a_{it} + UE_{it} + a_{2t} + UWCFO_{it} + a_{3t} + UEFO_{it} + U_{it}$$

REit بازده غیر عادی شرکت نادر دوره=

سود غیر منتظره $UE_{it} = -$

سرمایه در گردش غیر منتظره حاصل از عملیات $UWCFO_{it} =$

جریانهای نقدی غیر منتظره حاصل از عملیات $UCFO_{it} =$

ولیکن عاشق علی بر مبنای روابط فوق مدل زیر را مورد بررسی قرار داده است تا:

۱- قابلیت مقایسه این تحقیق با تحقیقات قبلی وجود داشته باشد

۲- مدل به صورت غیر خطی بر ارزش است

$$RET_{it} = a_{0t} + a_{1t} \Delta E_{it} + a_{2t} \Delta WCF_{it} + a_{3t} \Delta CFO_{it} + U_{it}$$

تغییرات سود $= \Delta E_{it}$

تغییرات سرمایه در گردش حاصل از عملیات $= \Delta WCF_{it}$

تغییرات جریانهای نقدی حاصل از عملیات $= \Delta CFO_{it}$

نتایج بررسی مدل فوق نشان دهنده آن است که ارتباط میانگین تغییرات سود با بازده غیر عادی شرکت بیشتر از میانگین تغییرات سرمایه در گردش حاصل از عملیات و میانگین تغییرات جریانهای نقدی حاصل از عملیات میباشد.

همچنین عاشق علی از مدل رگرسیون غیر خطی چند متغیره جهت بررسی محتوای اطلاعاتی جریانهای نقدی استفاده نمود که ضریب تعیین شده، قدری افزایش پیدا کرده و نسبت به مدل خطی که داری همبستگی ۸/۱۰ درصدی بوده، این مدل از یک ضریب ۹/۲۷ درصدی برخوردار است. لذا می توان گفت که استفاده از مدل غیر خطی بهتر از مدل خطی است.

روش تحقیق

این تحقیق به روش آزمایش و با استفاده از اطلاعات مشاهده ای انجام می گیرد سه گروه نسبت مالی بررسی می شود.

۱. نسبتهای مالی سنتی استخراج شده از ترزنامه صورت سود زیان

۲. نسبتهای مالی استخراج شده از صورت جریانهای نقدی

۳. نسبتهای که ترکیبی از همه نسبتها است

ابزار شیوه گرد آوری اطلاعات

اندازه گیری متغیرها: ۱. نسبت های مالی سنتی (ترازنامه سود و زیان) ۲. نسبت های مالی صورت جریان های نقدی. از طریق اندازه گیری ۱. نسبت های مالی استخراج شده از ترازنامه سود و زیان ۲. نسبت های مالی استخراج شده از جریان های نقدی ۳. نسبت های ترکیبی از همه نسبت های فوق

چگونگی گرد آوری اطلاعات

تهیه صورتهای مالی از شرکتهای عضو بورس مشهد واستخراج نسبت های مالی از این صورتهای وبه دست آوردن اطلاعات مناسب.

اطلاعات مورد نیاز

لازم است دو متغیر ۱. نسبت های مالی سنتی (ترازنامه سود و زیان) ۲. نسبت های مالی مبتنی بر جریان های نقدی

اطلاعات مورد نیاز جهت محاسبه این متغیرها به شرح زیر است

الف اطلاعات مورد نیاز جهت محاسبه نسبت های مالی سنتی (ترازنامه و سود و زیان):

۱. وجه نقد ۲. حساب های دریافتنی ۳. موجودی کالا ۴. دارین های جاری ۵. جمع درارین ها ۶. بدهیها جاری ۷. بدهیهای بلند مدت ۸. حقوق صاحبان سهام ۹. فروش ۱۰. بهای تمام شده کالای فروش رفته ۱۱. هزینه بهره ۱۲. سود قبل از کسر بهره و مالیات ۱۳ سود نقدی سهام

ب اطلاعات مورد نیاز جهت محاسبه نسبت های مالی صورت جریان های نقدی:

۱. وجه نقد حاصل از عملیات ۲. جمع دارین ها ۳. بدهیهای بلند مدت ۴. منابع بلند مدت ۵. ذخیره باز خرید خدمات کارکنان ۶. سرمایه ۷. حقوق صاحبان سهام ۸. فروش ۹. سود نقدی سهام ۱۰ هزینه بهره

جمع بندی و نتیجه گیری

تجزیه و تحلیل نسبت های مالی یکی از ابزارهای که برای تعیین موقعیت مالی شرکت ها مورد استفاده قرار می گیرد تجزیه و تحلیل نسبت های مالی است. در واقع نسبت های مالی واقعیت های مهمی را در ارتباط با عملیات و وضعیت مالی یک شرکت آشکار می سازد. فایده محاسبه نسبت ها آن است که رابطه بین اقلام عمده صورتهای مالی دقت پیدا می کند. همچنین با استفاده از آن مشکلات و نقاط ضعف و قوت مالی شرکت ها تعیین می گردد. البته نسبت ها وقتی بیشتر مفهوم پیدا می کنند که با سایر نسبت ها در گذشته همان شرکت و یا با مؤسسات مشابه و یا با استانداردهای مطلوب صنعت مربوط مقایسه شوند. تحلیل گران مالی به منظور تحلیل وضعیت مالی یک شرکت از نسبت های مالی استفاده می کنند. نسبت های مالی می تواند برخی از واقعیت های مهم را درباره نتایج عملیات و وضعیت مالی یک شرکت به آسانی آشکار و اطلاعات مربوط به آن را ارائه کند، لذا با توجه به هدف و موارد استفاده می توان نسبت های خاص را مورد تجزیه و تحلیل قرارداد.

منابع و مآخذ

- ۱- بهرامفر، نقی، ساسان مهرانی و فرزاد غیور. (۱۳۸۴). «بررسی رابطه بین نسبت های نقدینگی سنتی و نسبت های حاصل از صورت جریان وجه نقد جهت ارزیابی تداوم فعالیت شرکت ها»، بررسی های حسابداری و حسابرسی، ش ۴۰، صص ۱۷-۳.
- ۲- بهرامفر، نقی و محمد جواد ساعی. (۱۳۸۵). «ارائه مدلی برای پیش بینی عملکرد مالی و بازار شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار با استفاده از اطلاعات مالی منتشره»، بررسی های حسابداری و حسابرسی، ش ۴۳، ۴۵-۷۰.
- ۳- پیرایش، رضا، علی منصوری و صابر امجدیان. (۱۳۸۸). «طراحی مدل های ریاضی مبتنی بر جریان های نقدی برای پیش بینی ورشکستگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، مجله توسعه و سرمایه، ش ۴، صص ۷۳-۹۴.
- ۴- حسینی، محسن، مهدی تذهیبی، مسعود امینی، اصغر زارع و حسن جهانی هاشمی. (۱۳۸۹). «کاربرد درخت رده بندی برای پیشگویی رتیوپانی دیابتیک و مقایسه با مدل تابع تشخیص در بیماران دیابتی نوع ۲»، مجله دانشکده پزشکی اصفهان، ش ۱۰۴، صص ۱۷-۲۷.
- ۵- خوش طینت، محسن و محمد قسوری. (۱۳۸۴). «مقایسه بین نسبت های مالی ترکیبی مبتنی بر صورت جریان وجوه نقد و اقلام تعهدی با نسبت های مالی صرفاً مبتنی بر اقلام تعهدی در پیش بینی ورشکستگی شرکت ها»، مطالعات حسابداری، ش ۹، صص ۴۳-۶۴.
- ۶- سلیمانی، غلامرضا. (۱۳۸۹). «ارزیابی کارایی الگوهای پیش بینی بحران مالی در شرکت های ایرانی»، مجله دانش حسابداری، ش ۲، صص ۱۳۹-۱۵۸.
- ۷- شیخ، محمدجواد. (۱۳۷۵). «بررسی نسبت های متوسط صنعت در شرکت های پذیرفته شده در بورس»، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران.
- ۸- فریدآزاد، بابک. (۱۳۸۸). «ارزیابی محتوای اطلاعاتی نسبت های صورت جریان وجه نقد و نسبت های حسابداری تعهدی در تشخیص درماندگی مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.